

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności mających na celu podniesienie mleczarstwa w kraju.

Wysoki Sejmie!

We wszystkich krajach, mających najwyższe z nabiąłu dochody, stwierdzono, że ilość i wartość produktów mlecznych zależy przede wszystkim od umiejętnego obchodzenia się z nabiądem. Brakowi tej umiejętności nie mogły już zaradzić ubogie Towarzystwa rolnicze, ale przekonały ogół rolników o ważności i potrzebie ulepszeń w gospodarstwie mlecznem i należycie przygotowały ich do korzystania z pomocy kraju i państwa.

Uznał to Wysoki Sejm, gdy w r. 1890 powziął uchwały, zapewniające fachową pomoc w podnoszeniu gospodarstw nabiąlowych i polecił Wydziałowi krajowemu wykonanie tej pożytecznej myśli.

Komisya gospodarstwa krajowego przekonała się ze sprawozdania Wydziału krajowego, że wola Wysokiego Sejmu dobrze zrozumianą i gorliwie w ubiegłym roku spełnioną została. W przypuszczeniu, że Wysoki Sejm i nadal rozwój mleczarstwa popierać raczy, obmyślił Wydział krajowy przy pomocy Komisji rolniczej jasny plan działania i z całą świadomością do wytkniętego celu dąży.

Przedewszystkiem postanowił Wydział krajowy zwalczać złą rutynę i przesady za pomocą praktycznych prób i doświadczeń, odbywanych wobec licznie zgromadzonych rolników. W tym celu powołał na instruktora mleczarstwa osobistość, specjalnie w tej gałęzi gospodarstwa wykształconą i zakupił potrzebne do doświadczeń przyrządy i ulepszone naczynia nabiąłowe. Instruktora tego wysyłał Wydział krajowy w różne okolice kraju, polecając mu, ażeby udzielał praktycznych rad i wskazówek zgromadzonym na wykłady rolnikom. Liczne zaś podania prowincjonalnych towarzystw gospodarskich, domagające się przysłania instruktora, dowodzą najlepiej, że ten urzędnik był istotnie krajowi potrzebnym.

Ażeby przygotować organa wykonawcze, bez których najświetlejszy ziemianin nie potrafiłby prowadzić postępowego gospodarstwa nabiąłowego, wykształcił Wydział krajowy w roku ubiegłym dwóch nauczycieli mleczarstwa, którzy we wszystkich niższych szkołach rolniczych przedmiot ten praktycznie wykładać będą i lud wiejski zachęcać do lepszego obchodzenia się z nabiądem. Zanim to jednak nastąpiło, polecił instruktorowi, ażeby przynajmniej w dwóch szkołach wyuczył uczniów wszystkiego, co umieć powinna służba w dobrze urządzonej gospodarstwie mlecznem. Nie zapomniał także Wydział krajowy o stworzeniu podstaw do przyszłej organizacyi handlu eksportowego produktami mlecznymi, który dziś prawie nie istnieje, a powinienby przynieść znamienite korzyści naszemu krajowi i całej monarchii.

W tym celu polecił instruktorowi, ażeby na zgromadzeniach rolniczych udowadniał, że spółki nabiałowe mogą taniej produkować a drożej spieniężać wszelkie wyroby mleczne; aby wypracował wzory statutów i wpływał na łączenie się producentów w stowarzyszenia, a w miastach zakładał mleczarnie związkowe. Usiłowania instruktora na tem polu nie pozostały bez skutku, bo objawia się już w kraju żywy ruch w tym kierunku — jak świadczy sprawozdanie Wydziału krajowego.

Nakoniec ułożył instruktor plan podręcznika „o mleczarstwie“ dla uczniów szkół rolniczych, a Wydział krajowy rozpiisał konkurs, wskutek czego wpłynęło już do Wydziału krajowego kilka rękopisów.

To też z uznaniem stwierdza Komisya gospodarstwa krajowego, że Wydział krajowy dobrze użył wyznaczonych na mleczarstwo funduszków, a instruktor z prawdziwem zamiłowaniem pracował przez krótki czas swego urzędowania.

Jeżeli zważymy, że racjonalne obchodzenie się z nabiałem może doraźnie wpłynąć na zwiększenie dochodów rolnika, bez względu na położenie, obszar i klimatyczne warunki gospodarstwa — musimy uznać, że rozpowszechnianie tej umiejętności wielce przyczynić się może do rychłego polepszenia doli ludności wiejskiej.

Nie ulega wątpliwości, że w stosunku do ważności i potrzeb gospodarstwa nabiałowego w Galicyi, zbyt małej kwoty żąda Wydział krajowy z funduszków krajowych; wszelako komisya gosp. kraj. w uwzględnieniu obecnego stanu finansów kraju, czyni ofiarę ze swoich fachowych poglądów i poprzestaje w tym roku na gorącym poparciu wniosków Wydziału krajowego. Wypowiada jednak komisya zdanie, że uchwalenie proponowanych niżej wniosków uważa za niezbędne do utrzymania tego, co Wysoki Sejm w roku 1890 ustanowił a co krajowi niewątpliwy przyniesie pożytek.

Z tych powodów komisya gospodarstwa krajowego wnosi :

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach, mających na celu podniesienie mleczarstwa w kraju.
2. Sejm uchwała na podniesienie gospodarstwa nabiałowego w kraju, mianowicie: na utrzymanie instruktora mleczarstwa, na środki do demonstracyi dla tegoż potrzebne, jak niemniej na naukę mleczarstwa w krajowych niższych szkołach rolniczych: kwoty wstawione przez Wydział krajowy w projekt budżetu wydatków z funduszków krajowych na rok 1892. Rubr. XV. poz. 229.
3. Sejm upoważnia Wydział krajowy do użycia w r. 1892. kredytu w kwocie 500 zł. uchwałą z dnia 21. listopada 1890 na rok 1891, na napisanie podręcznika „o mleczarstwie“ dla uczniów szkół niższych rolniczych przeznaczonego.

Lwów dnia 28. marca 1892.

Przewodniczący:

Sapieha.

Sprawozdawca:

Tadeusz Langie.